

Vergaderjaar 2009–2010

32 123 V

Vaststelling van de begrotingsstaten van het Ministerie van Buitenlandse Zaken (V) voor het jaar 2010

Nr. 83

BRIEF VAN DE MINISTER VAN BUITENLANDSE ZAKEN

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 14 april 2010

Graag bied ik u hierbij mede namens de minister-president het verslag aan van de Nuclear Security Summit die op 12 en 13 april in Washington plaatsvond.

Algemeen

Op 12 en 13 april jl. vond in Washington de Nuclear Security Summit (NSS) plaats. De top had tot doel het bewerkstelligen van een betere beveiliging van nucleaire materialen om zo de dreiging die onder andere uitgaat van nucleair terrorisme tegen te gaan. Daarnaast werd ingezet op de versterking van mondiale samenwerking om smokkel van nucleair materiaal op te sporen en tegen te gaan.

Het initiatief voor deze top werd door president Obama genomen. Hij heeft hiertoe 47 landen, waaronder Nederland, en drie internationale organisaties (EU, IAEA en VN) uitgenodigd. Vanwege het onderwerp van de top, had president Obama ook Israël, Pakistan en India – allen geen partij bij het non-proliferatie verdrag – uitgenodigd. De meeste aanwezige landen werden door een staatshoofd of regeringsleider vertegenwoordigd. De Nederlandse delegatie werd geleid door minister-president Balkenende. De aanwezigheid van staatshoofden en regeringsleiders tijdens de NSS was een belangrijke impuls voor het noodzakelijke mondiale besef dat de beveiliging van nucleaire materialen de hoogste prioriteit moet hebben.

De NSS vond niet plaats in een vacuüm. De recente ondertekening door de Verenigde Staten en Rusland van het nieuwe START-verdrag, de bekendmaking van het nieuwe Amerikaanse nucleaire beleid en de toetsingsconferentie van het non-proliferatie verdrag volgende maand in New York passen allen in deze context en kunnen elkaar wederzijds versterken. Hoewel er formeel gezien geen relatie is tussen de NSS en de

toetsingsconferentie van het non-proliferatie verdrag, kan de politieke boodschap die de wereldleiders tijdens de top hebben afgegeven een positieve impuls geven aan de versterking van het non-proliferatie regime in de breedste zin en uiteindelijk bijdragen aan een wereld zonder kernwapens.

Nederlandse inzet

Omdat Nederland grote waardering heeft voor het initiatief van president Obama en dit initiatief goed aansluit op de bijeenkomst van het Global Initiative to Combat Nuclear Terrorism (GICNT) die in juni 2009 in Den Haag werd gehouden, heeft Nederland de derde en tevens laatste bijeenkomst op hoogambtelijk niveau ter voorbereiding op de NSS georganiseerd. De organisatie van de bijeenkomst in Den Haag onderstreept de Nederlandse betrokkenheid bij de multilaterale benadering van non-proliferatie, kernontwapening en nucleaire veiligheid.

Nederland heeft tijdens de NSS op nationale titel de centrale rol van het Internationaal Atoomenergie Agentschap (IAEA) benadrukt en landen opgeroepen het IAEA te versterken, zowel financieel als op het vlak van directe samenwerking. Het IAEA beschikt reeds over veel expertise op het gebied van nucleaire beveiliging en deze kennis en ervaring moet worden uitgebouwd om de uitdagingen van de toekomst aan te kunnen gaan. Nederland vindt dat duplicatie van reeds bestaande instrumenten die er op gericht zijn smokkel en nucleair terrorisme tegen te gaan, zoveel mogelijk moet worden voorkomen. Ervaringen uit de verschillende initiatieven, zoals bijvoorbeeld GICNT, moeten optimaal onderling uitgewisseld worden.

Nederland heeft eveneens het belang van nucleair sporenonderzoek onderstreept. Innovatie en nieuwe technologieën op dit gebied kunnen helpen bij de bestrijding van nucleair terrorisme en smokkel. Nederland is van mening dat ook de internationale samenwerking op dit vlak uitgebreid dient worden en ziet daarbij een duidelijke rol voor het IAEA weggelegd. Nederland heeft in dit kader de toonaangevende rol van het Nederlands Forensisch Instituut (NFI) onder de aandacht gebracht. Het NFI is bereid en in staat een leidende rol te spelen in een eventueel op te richten internationaal consortium van verschillende forensische instituten en hiermee het IAEA bij zijn werkzaamheden te assisteren.

Verloop van de top

Met de organisatie van de NSS grijpt president Obama terug op zijn toespraak vorig jaar in Praag waarin hij de acute noodzaak van de beveiliging van nucleaire materialen onderstreepte. Deze noodzaak bestaat o.a. uit de erfenis van de Koude Oorlog waardoor nucleair materiaal in voormalige Sovjet-deelstaten niet afdoende beschermd wordt en daarmee in verkeerde handen kan vallen. Daarnaast brengt de ontwikkeling van nieuwe civiele nucleaire programma's wereldwijd nieuwe risico's met zich.

President Obama streeft naast betere fysieke bescherming van nucleair materiaal ook naar verbetering van de onderlinge uitwisseling van kennis daarover. Daarom zijn ter afsluiting van de NSS een politieke verklaring en een werkplan aangenomen (zie bijlage).¹ Uit de verklaring spreekt een duidelijke politieke betrokkenheid om de beveiliging van nucleair materiaal te verbeteren en de internationale samenwerking op dit terrein te versterken. Het werkplan bevat een plan van aanpak voor de toekomst.

¹ Ter inzage gelegd bij het Centraal Informatiepunt Tweede Kamer.

Tijdens de NSS is door een aantal deelnemende landen, waaronder Frankrijk, Nederland, Duitsland, Rusland, Argentinië en Zwitserland vastgesteld dat er juridische lacunes bestaan op het gebied van het voorkomen dat nucleaire wapens in handen van terroristen komen. Daartoe werd door meerdere landen voorgesteld de mogelijkheden van een nieuw juridisch kader te verkennen.

Allereerst moet worden gekeken naar verbreding en verbetering van bestaande verdragen. Eventuele lacunes moeten worden opgevuld om tot een juridisch sluitende aanpak te komen. Sluitstuk van dit proces zou kunnen zijn de oprichting van een tribunaal of hof gericht op aanpak van landen die zich schuldig maken aan de overdracht van nucleair materiaal aan terroristen. Wanneer het zo ver zou komen, heeft Nederland voorgesteld in dat geval een dergelijk tribunaal in Den Haag, als juridische hoofdstad van de wereld, te huisvesten. SGVN Ban Ki Moon lichtte toe hoe deze mogelijkheden in VN kader nader geconcretiseerd zouden kunnen worden. Bij het afsluiten van de conferentie stelde president Obama dat het idee om een internationaal tribunaal tot stand te brengen verdere studie vereist in het licht van de vele aspecten die ermee samenhangen. De sherpa-groep is daarom gevraagd deze aspecten, waaronder de volkenrechtelijke, nader te onderzoeken en uit te werken bij de volgende sherpa-bijeenkomst in december 2010 in Buenos Aires.

De NSS werd verder door een aantal landen aangegrepen om concrete acties die de doelstelling van de top dichterbij brengen, bekend te maken. Zo kondigde Oekraïne aan uiterlijk in 2012 al het nucleaire materiaal dat geschikt is voor kernwapens het land uit te willen hebben en aan de Russische Federatie over te dragen. Chili deelde mee dat de laatste hoeveelheid hoogverrijkt uranium inmiddels het land had verlaten met hulp van de VS. De volgende NSS wordt in 2012 door Zuid-Korea georganiseerd.

De minister van Buitenlandse Zaken,
M. J. M. Verhagen